

Bayer Zsolt: Krasznahorkai világa 1.

2026 március 14. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Mindenkinek van egy világa. A világtalannak is. Van Krasznahorkainak és van nekem is.

(Butasággal és aljassággal fert?zött)

Mindenkinek van egy világa. A világtalannak is. Van Krasznahorkainak és van nekem is.

Hirtelenjében nem is tudom, az én világom hol kezd?dik.

Talán itt:

„S íme virágzik a mandulafácska merészen a télben,
Ám csodaszép rügyeit zuzmara fogja be majd!
Mandulafám, kicsi Phyllis, nincs még fecske e tájon,
Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?”

? Janus Pannonius. Vagyis hát Csezmiczei János. Elmagyarosodott horvát nemesi család sarja, aki hazahozta Itália sokadik csodáját, a reneszánszot.

Világpolgár (is) volt, s maradhatott volna, de másképpen alakult. Valószín?leg azért, mert voltak gyökerei.

S az én világomban ? is fontos szerepet játszik:

„Vitézek, mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél?
Holott kikeletkor az sok szép madár szól, kivel ember ugyan él,
Mez? jó illatot, az ég szép harmatot ád, ki kedves mindennél.
(…)

Ellenséget látván, örömmel kiáltván, ?k kopiákat törnek;
S ha súlyosan vagyon a dolog harcukon, szólítatlan megtérnek,
Sok vérben fertezvén, arccal reá térvén ?z?t sokszor megvernek.”

Igen, Balassi Bálint.

Egész életében felb?szült férjek el?l menekült, mit csináljunk, nagy természet? ember volt. Állandóan úton volt, elment egészen az „Óceánum-tenger” partjáig, lehetett volna világpolgár, de amikor a hazának szüksége volt rá, az a szükség itt találta. Itthon. Esztergom ostrománál, a török ellen hadakozva ágyúgolyó viszi el lábait, rettenetes szenvedések között ott hal meg. A svarcgelb írnok, összeírván az aznapi veszteségeket, ezt jegyzi fel: „Meghalt Valentinus Balassi, istentelen magyar.”

? volt az „istentelen magyar”. ?:

„Térj azért, én lelkem, kegyelmes Istenedhez,
Szép könyörgésekkel békéljél szent kezéhez,
Mert lám, hozzáfogad, csak reá hadd magad, igen irgalmas úr ez.

Higgyünk mindörökké igazán csak ?benne,
B?ntül ?rizkedjünk, ne távozzunk el t?le,
Áldott az ? neve örökké mennyekbe, ki már megkegyelmeze.”

Azután, az én világomban ? is ott ül az örökkévalóság hagyománnyal s jó szóval terített asztalánál:

„Vígadj, magyar haza! s meg ne tagadd tömött
Javaidtól azt a valódi örömöt,
Amelyért víg hanggal ekhózik a Mátra,
Az egész országban harsogó vivátra.
Vége van már, vége a hajdani gyásznak,
Lehasadoztak már a fekete vásznak,
Melyeket a fényes világosság el?tt
A hajdani id?k mostohás keze sz?tt.

(…)

Kelj fel azért, magyar! álmodból serkenj fel,

Már orcáidra süt e nyájas égi jel.
Kelj fel! s ázsiai Múzsáddal köszötsed,
Elibe háláló indúlatid öntsed.
Örvendj, hogy elmúlván a setét éjtszaka,
Megnyílt a napkelet bársonyos ablaka.
Ezáltal egy kövér reménység táplálhat,
Hogy még napod fényes delére felszállhat.
Lesz még a magyarnak olyan dics? neve,
Amilyen volt a Márs mezején eleve.

(…)

Ezt minap egy jámbor magyar énekelte,
S benne a huszadik századot képzelte.
Ne is félj, óh magyar, talám akkorára
Boldogabb nap jön fel reád valahára:
S aki mérget forral hazádnak ellene,
Megveri a magyar seregek istene.”

„Magyar haza”, „magyarnak dics? neve”, „ázsiai múzsád” – szegény Csokonai sem értené a mai világot. Arról nem is beszélve, milyen illúziókkal gondolt a XX. századra. Mint mi a XXI.-re

De ülnek ám még annál az asztalnál sokan.

„Itt, hol sz?ke vizét a Duna rengeti,
Árpád gazdag arany hantjain, oh hazám!
Ceresnek koszorús homloka illatoz,
S a b?ség ragyogó kürtje mosolyg reád.
Termékeny mezeid mennyei harmatok
Mossák, s cs?reidért Europa írigyed.
Itt édent mutató sorhegyek oldalin
Bacchus tölt poharat, s néked az isteni
Nektár legnemesebb vedreib?l merít.”

Jaj te, niklai remete, hát neked volt hazád? S rá is rivalltál:

„Ébreszd fel alvó nemzeti lelkedet!
Ordítson orkán, jöjjön ezer veszély,
Nem félek. A kürt harsogását,
A nyihogó paripák szökését

Bátran vigyázom. Nem sokaság, hanem
Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat.
Ez tette Rómát föld urává,
Ez Marathont s Budavárt hiressé.”

Valahogy Niklán tágasabb volt a mindenség, mint a világpolgárság huzatos, gyökértelen ürességében. Tágasabb, mert a niklai remeteségb?l kristálytisztán látszott s a legnagyobb sötétben is barátságos gyertyafénnyel hívott az egyetlen hely, ahol az ember otthon lehet: a haza. A haza, ami, ha kell, a magasba költözik:

„Mi gondom! – áll az én hazám már,
véd?bben minden magasságnál.
Csak nézel?döm, járok, élek,
fegyvert szereztem, b?v-igéket.

Már meg is osztom, ha elmondom,
milyen e biztos, titkos otthon.
Dörmögj, testvér, egy sor Pet?fit,
köréd varázskör teremt?dik.”

Illyés is odaült, ahhoz az asztalhoz, és szerencséjére nem találkozott azzal, amit el?re látott:

„Ha új tatárhad, ha kufárhad
özönli el a tiszta tájat,
ha útaink megcsavarodnak,
mint giliszta, ha rátapodnak:

te mondd magadban, behunyt szemmel,
csak mondd a szókat, mikt?l egyszer
futó homokok, népek, házak
Magyarországgá összeálltak.”

Hát ellepte, Gyula bátyám. S ma ez Nobel-díjat ér.

De mi, szerencsére, undorunkat legy?rve ma is égbe kiáltjuk Berzsenyinket. S ha kell, Babitshoz fordulunk:

„Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani. Hogy szolgálhatom az emberiséget, ha meg nem ?rzök magamban minden színt, minden kincset, ami az emberiséget gazdagíthatja? A magyarság színét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más színt, más kincset el akarnék venni vagy meggyengíteni!”

És persze Vörösmartyhoz, mert mi tudjuk, s?t inkább érezzük: „A nagy világon e kiv?l / Nincsen számodra hely; / Áldjon vagy verjen sors keze; /Itt élned, halnod kell.” És sírunk, ha ezt halljuk: „Isten, áldd meg a magyart / Jó kedvvel, b?séggel, / Nyújts feléje véd? kart, / Ha küzd ellenséggel; / Bal sors akit régen tép, / Hozz rá víg esztend?t, / Megb?nh?dte már e nép / A múltat s jövend?t!”

S nekünk a Házsongárdi temet?ben is van dolgunk:

„A tavasz jött a parttalan id?ben
s megállt a házsongárdi temet?ben.

Én tört kövön és porladó kereszten
Aletta van der Maet nevét kerestem.”

És a Dél keresztje alatt is pontosan tudjuk, kik vagyunk:

„az indián és a néger

tüzet rakni éppúgy térdel

mint a hargitán a pásztor

számolni ujjain számol

különbség ha van az égen

itt a göncöl jön föl este

fölöttük a dél keresztje

(…)

egy útmenti fogadóban

talán még boldog is voltam

rióból murryba tartón

a gitárszót most is hallom

más a dallam egy a nóta

itt a göncöl jön föl este

odalenn a dél keresztje”

József Attila üzenetét is megértettük, melyet örökül hagyott a végzet el?tt:

„Én úgy vagyok, hogy már százezer éve
nézem, amit meglátok hirtelen.
Egy pillanat s kész az id? egésze,
mit százezer ?s szemlélget velem.

Látom, mit ?k nem láttak, mert kapáltak,
öltek, öleltek, tették, ami kell.
S ?k látják azt, az anyagba leszálltak,
mit én nem látok, ha vallani kell.

Tudunk egymásról, mint öröm és bánat.
Enyém a múlt és övék a jelen.
Verset írunk - ?k fogják ceruzámat
s én érzem ?ket és emlékezem.”

Ezért ma biztosan nem adnának Nobel-díjat.

De Nagy László szép arcával itt ül el?ttünk, s üzen: „Ha lesz emberi arcuk egyáltalán, akkor csókolom ?ket. Ha lesz emberi szellemük, akkor tudatom velük, üzenem nekik, hogy csak ennyit tudtam tenni értük.”

Köszönjük. Az az „ennyi” éppen elég. Hiszen sírig tudjuk immár, hogy nekünk kell rettenteni a kesely?t, és nekünk kell átvinni, fogunkban tartva, a szerelmet a túlsó partra. S ennél többet nem is kaphattunk volna.

Ez az én világom. Ezt kellene lecserélnem Krasznahorkai világára. Tehát mire is?

Borítókép: Krasznahorkai László (Fotó: Christine Olsson)

Bayer Zsolt

www.magyarnemzet.hu

Ajánló